

سوئد

سوئد

لسلی ۱. دو تمپیل

ترجمه فاطمه شاداب

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Sweden

Lesley A. DuTemple

Lucent Books, 2000

انتشارات قنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای زاندارمیری،

شماره ۱۰۷، تلفن ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

* * *

لسلی ا. دوتمپل

سوئد

ترجمه فاطمه شاداب

چاپ اول

نسخه

۱۳۹۰

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۰ - ۹۴۳ - ۳۱۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 311 - 943 - 0

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

تومان

فهرست

۷	مقدمه
۱۱	۱. کشور تضادها
۲۵	۲. تاریخی غنی و متنوع
۳۹	۳. پادشاهان و جنگ‌ها
۵۳	۴. تشکیل یک کشور امروزی
۶۷	۵. چهره کنونی سوئد
۸۳	۶. فرهنگ برای همه
۹۵	۷. نگاهی به آینده
۱۰۵	نکاتی در باره سوئد
۱۰۷	یادداشت‌ها
۱۰۹	گاهشمار
۱۱۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۱۵	منابع مورد مشاوره
۱۱۹	نمایه

مقدمه

کاملاً امروزی، باریشه‌هایی در گذشته

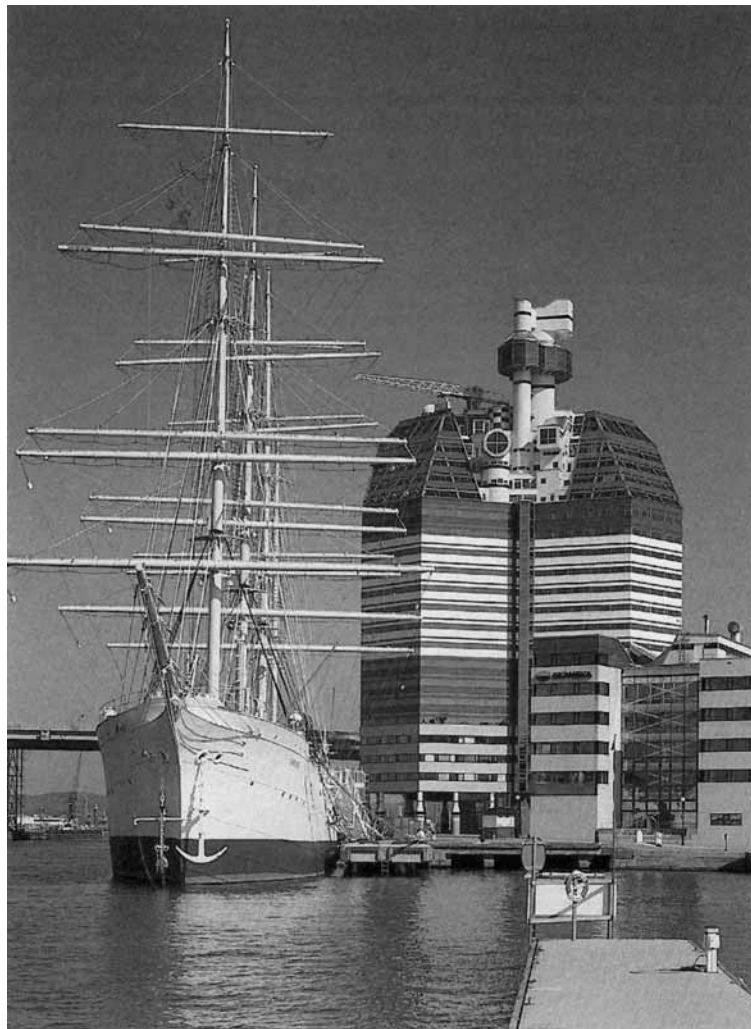
هر کشوری تاریخی دارد، اما تعداد کمی توانسته‌اند همانند سوئد گذشته‌شان را به هویت امروزشان پیوند بزنند. در سرزمینی با تنوع جغرافیایی زیاد، وایکینگ‌های باستانی که الفبای رونیک را روی سنگ حکاکی می‌کردند، در کنار شاخص‌های زندگی امروزی حضور دارند. تاریخ غنی سوئد از زمان آغازش از دوران یخچال‌های ماقبل تاریخ، نقشی حیاتی در موجودیت امروزی کشور داشته است. رد پای پارلمان سوئد به نام ریکسداگ را در گذشته، در قرن نهم میلادی می‌توان یافت. هرچند ریکسداگ با رشد جمعیت کشور و جایگاه سوئد در جامعه جهانی مطابقت حاصل کرده، ماهیت اصلی آن طی قرن‌ها، تغییر زیادی نکرده است.

به همین ترتیب، در سوئد امروزی هم اصولی که پیشینیان گرامی می‌داشتند، محترم شناخته می‌شود: مثلاً مفاهیمی از قبیل آزادی فردی، عدالت برای همه و تعهد نسبت به جامعه. حتی عشق وایکینگ‌ها به دریا، طبیعت، طرح‌های ظریف و کیفیت صنعتگری نیز طی سده‌ها به نسل‌های امروزی رسیده است.

اما با وجود تمام این آثار که یادآور گذشته کشورند، سوئد واقعاً کشوری امروزی است و از نظر فناوری یکی از پیشرفته‌ترین کشورهای جهان به شمار می‌رود. مردم این کشور طی چند دهه از نظر سطح زندگی،

یکی از بهترین استانداردها را داشته‌اند، سطح تحصیلات مردم بالاست و واقعاً فقر وجود ندارد. سوئد با توجه به تعهد و توجهی که نسبت به محیط‌زیست دارد، یکی از پاک‌ترین کشورهای دنیاست. سوخت لازم برای رشد صنعتی و فناوری از نیروهای برق-آبی تأمین می‌شود که یکی از پاک‌ترین منابع نیروست.

به نظر بسیاری از مردم، سوئد مظهر تعالی عقلائی و آرمان‌های انسانی است و از احترام جامعه جهانی نیز برخوردار است. از ۱۵۰ سال پیش

کشتی متعلق به قرن نوزدهم - نمایی از تاریخ دریانوردی در سوئد - در کنار ساختمان امروزی و نماد فناوری پیشرفته کشور - ساختمان IBM.

تحصیلات اجباری بوده و نرخ باسوادی تقریباً صددرصد است. به نظر بسیاری از مردم اهدای جایزه‌های نوبل (که سالانه برای پیشرفت‌های علمی و صلح‌جویانه به افراد برگزیده تعلق می‌گیرد) نشان‌دهنده تمایل کشور به تعالی علم و دانش است. امروزه سوئد با در نظر گرفتن آمال بشردوستانه پیشرفت بسیاری کرده و از خشونت و ایکنینگ‌ها بسیار دور شده است. از اواخر سده هجدهم میلادی، سوئد سیاست بی‌طرفی نظامی را در پیش گرفته است و از جانبداری در هر جنگی خودداری کرده است؛ حتی طی هر دو جنگ جهانی نیز بی‌طرف بود، هرچند طی جنگ جهانی دوم به رانده‌شدگان آلمان نازی کمک کرده است.

بی‌طرفی نظامی سوئد با تعهد کشور به حفظ صلح جهانی همراه است. سوئد برای حفظ این تعهد، از زمان تأسیس سازمان ملل متحد یکی از اعضای فعال سازمان بوده است (سازمان ملل متحد، سازمانی بین‌المللی است که کشورهای عضو آن متعهد شده‌اند تا برای رفع مشکلات مختلف در سراسر دنیا، راه‌حل‌هایی صلح‌آمیز بیابند). این کشور تقریباً در تمام مأموریت‌هایی که سازمان ملل برای حفظ صلح در مناطق مختلف جهان انجام می‌دهد، شرکت می‌کند.

سوئد هم به پیشرفت‌های فرهنگی امروزی‌اش و هم به میراث و ایکنینگ‌ها افتخار می‌کند. مردم سوئد همیشه صلح‌جو بوده‌اند، ولی همواره به آرمان‌هایی چون برابری همه افراد و نیز بهترین‌ها برای کل جامعه پایبند بوده‌اند. گذشته سوئد با حال آن همزیستی دارد و این دو به شکلی مسالمت‌آمیز بر شکل‌دهی آینده آن مؤثر خواهند بود.

کشور تضادها

سوئد کشور تضادهاست. این کشور که از نظر وسعت چهارمین کشور بزرگ اروپاست، طولی معادل ۱۵۷۵ کیلومتر و عرضی برابر ۵۰۰ کیلومتر دارد. این کشور کمی از ایالت کالیفرنیا در ایالات متحده آمریکا بزرگتر است. اما در همین طول حدود ۱۵۰۰ کیلومتری، انواع ناهمواری‌ها وجود دارد؛ از یخچال‌های وسیع گرفته تا دشت‌های حاصلخیز، رودهای خروشان، سواحل ماسه‌ای، باتلاق‌های سیاه و جنگل‌های وسیع. حدود ۶۸ درصد سطح کشور دارای پوشش جنگلی است. حدود یکصد هزار دریاچه و آبگیر در جای‌جای کشور وجود دارد.

سوئد در بالاترین قسمت کره زمین نزدیک به قطب شمال واقع شده است. بخش شمالی سوئد داخل مدار قطبی قرار گرفته است و قسمت زیادی از سال، از یخ و برف پوشیده شده است. در قطب شمال هیچ چیزی در حد وسط وجود ندارد - حتی نحوه تابش خورشید هم با افراط و تفریط همراه است. تابستان فقط دو ماه است و طی این ماه‌ها خورشید هیچ‌گاه غروب نمی‌کند. در این مدت گل‌های خودرو می‌شکفند و در پناه نور خورشید یکسره رشد می‌کنند. فصل رشد در مدار قطبی حدود هشت هفته طول می‌کشد. ولی زمستان نقطه مقابل آن است. ماه‌ها خورشید بر فراز افق پدیدار نمی‌شود و همه جا تاریک و یخ‌زده است.

بخش جنوبی سوئد حدود ۱۵۰۰ کیلومتر دورتر، از هوای معتدلی برخوردار است، زمین‌های کشاورزی حاصلخیز و باغ‌های میوه‌پرباری دارد. جنوب سوئد از مزایای جریان‌های آب گرم اطلس شمالی بهره‌مند می‌شود. این جریان آب گرم از میان اقیانوس اطلس می‌گذرد و با آب‌های

دریای شمال و بالتیک مخلوط می‌شود و آن‌ها را گرم می‌کند. این جریان آب گرم، آب و هوایی ملایم‌تر از آنچه یک سرزمین شمالی قاعداً باید داشته باشد، ایجاد می‌کند؛ زیرا حتی مناطق جنوبی سوئد هم تا خط استوا فاصله زیادی دارند. با وجود فراوانی برف طی زمستان، معمولاً برف زودتر از ماه نوامبر نمی‌بارد و در طول زمستان هم برودت هوا معمولاً به کم‌تر از منفی پنج درجه سانتیگراد نمی‌رسد. هوا به‌ندرت خیلی سرد می‌شود و بهار در ماه‌های آوریل و مه فرا می‌رسد.

اختلاف و گوناگونی در شرق و غرب سوئد به یک اندازه وجود دارد. در غرب، کوه‌های کولن^۱ با پرتگاه‌های متعدد در امتداد شمال غربی کشور قد برافراشته‌اند و سوئد را از نروژ جدا می‌کنند. اغلب رودهای سوئد از قله‌های برفگیر کوه‌های کولن منشأ می‌گیرند. مرز شرقی سوئد نیز ساحل دریای بالتیک است.

نیروی یخچال‌های باستانی

سوئد همیشه کشور تفاوت‌ها نبوده است. تقریباً چهارده هزار سال پیش تمام کشور سوئد امروزی با یخچالی عظیم پوشیده شده بود. یخ به ضخامت چندین کیلومتر از بخش شمالی و مدار قطبی تا بخش‌های جنوبی امتداد یافته بود که امروزه، مرز دریاها بالتیک و شمال است. این یخچال‌ها طی صدها

1. Kölen

سال به وجود آمده و چنان ضخیم و سنگین شده بودند که به زمین فشار می‌آوردند. حتی امروزه نیز، هزاران سال بعد از ذوب این یخچال‌ها، سرزمین سوئد در حال بالا آمدن است تا سرانجام به ارتفاع اصلی خود برسد. یخچال‌های منفرد با ذوب شدن کلاهِک یخی، در بسیاری از مناطق سوئد باقی ماندند. یخچال‌ها جابجا شدند و در حین این جابجایی سطح زمین را تغییر دادند. آن‌ها تشکیلات صخره‌ای و کوهستانی را در هم کوبیدند و کناره‌های ماسه‌ای و فرورفتگی‌هایی پدید آوردند و دره‌هایی حفر کردند. وقتی سرانجام بقایای کلاهِک یخی و یخچال‌ها ذوب شدند، دریاچه‌های بزرگی از خود به جا گذاشتند که وسعت زیادی از کشور را شامل می‌شوند. هنگامی که مقدار زیادی از یخ‌ها از بین رفت، زمین شروع به بالا آمدن کرد و کوه‌های کولن به وجود آمدند و آب یخچال‌ها به درون دریاها سرازیر شد. فرورفتگی‌ها و دره‌هایی که ناشی از حرکت یخچال‌ها بود، با آب پر شد و تقریباً یکصد هزار دریاچه سوئد را پدید آورد.

کشورهای اسکاندیناوی

سوئد یکی از پنج کشور اسکاندیناوی است؛ سایر کشورها عبارتند از نروژ، دانمارک، فنلاند و ایسلند. نروژ و سوئد با هم شبه‌جزیره اسکاندیناوی را تشکیل می‌دهند. روزگاری دانمارک هم به این شبه‌جزیره متصل بود، شکل این کشور درست مطابق فضایی است که بین قسمت جنوبی سوئد و نروژ قرار دارد. تمام کشورهای اسکاندیناوی به طریقی به وسیله یخ شکل گرفته‌اند.

یخ و یخچال تنها فصل مشترک این پنج کشور نیست. مردمان همه این کشورها در اصل، قبایل ژرمن بوده‌اند و حتی بعضی اوقات فرمانرواهای مشترکی هم داشته‌اند. از سال ۱۸۱۴ تا ۱۹۰۵ میلادی نروژ در صلح و آرامش تحت فرمان سوئد و بخش‌هایی از سوئد نیز تحت فرمان دانمارک بود. هرچند ساکنان امروزی این مناطق امروزه کاملاً سوئدی شناخته می‌شوند، بسیاری از آن‌ها گویشی از زبان سوئدی دارند که بقایای زبان دانمارکی در آن قابل تشخیص است.

از دوران باستان، عملکرد کشورهای اسکاندیناوی به گونه‌ای بوده است که گویی کشوری واحدند. امروزه نیز کماکان این رویه ادامه دارد، که عمدتاً از طریق شورای وزیران کشورهای شمالی (Nordic) عملی می‌شود. هر ساله رهبران این پنج کشور به منظور یافتن راه‌حل‌های ممکن برای مسائل مشترک با یکدیگر ملاقات می‌کنند. موضوعاتی که معمولاً در این گردهمایی‌های سالانه مطرح می‌شود، پیرامون مسائلی از قبیل انرژی، آموزش، حفاظت از محیط‌زیست، صنایع و بازرگانی است. شهروندان هر پنج کشور می‌توانند آزادانه بدون گذرنامه و رواید در این کشورها رفت و آمد کنند و حتی می‌توانند بدون دریافت اجازه کار در کشور دیگری کار کنند. اگر شهروند یک کشور اسکاندیناوی در یک

قله‌های ناهموار و باعظمت کوه‌های اسکیرفه^۱ که بخشی از کوه‌های کولن است، رشته‌کوهی که بعد از پسرقت یخچال‌ها سر برافراشت.

1. Skierfe

کشور اسکاندیناوی دیگر زندگی کند، با او مثل شهروند عادی رفتار می‌شود و از امتیازهای مشابه شهروندان بومی برخوردار است. این شیوه همکاری و اختلاط بین مناطق مختلف اسکاندیناوی از همان زمان حضور ساکنان اولیه سرزمین بعد از عصر یخبندان، وجود داشته است.

ساکنان اولیه

پوشش یخی روی سوئد دیرتر از یخ‌هایی که کشورهای اروپای جنوبی مثل آلمان و ایتالیا را پوشانده بود، ذوب شد. در مناطق دوردست شمالی، در نزدیکی مدار قطبی، این پوشش یخی هیچ‌گاه کاملاً ذوب نشد. امروزه، بخش شمالی سوئد کم‌جمعیت‌ترین منطقه کشور است و در مجموع لاپلاند^۱ یکی از کم‌جمعیت‌ترین مناطق جهان است.

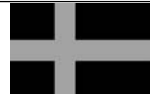
هزاران دریاچه از جمله این دریاچه که نزدیک هالمستاد در جنوب سوئد قرار گرفته است، هنگام ذوب کلاهیکی و سرازیر شدن آب به درون فرورفتگی‌های ناشی از حرکت یخچال‌ها به وجود آمدند.

اولین ساکنان سوئد با وجود این که یخ هنوز بخش زیادی از سرزمین را پوشانده بود، به آنجا رسیدند. در حالی که عصر یخبندان که باعث شکل‌گیری سرزمین سوئد شده بود، حدود ده هزار سال پیش به پایان رسیده؛ ولی طبق شواهد علمی، اولین مردمان حدود دوازده هزار سال پیش به این منطقه رسیدند. طبق گزارش انجمن سوئدی، «هنگامی که یخ به تدریج عقب می‌رفت، انسان‌ها به سوئد آمدند. اولین منطقه مسکونی

1. Lapland

حق همگانی

در سوئد، هیچ قانونی علیه راه رفتن و گذشتن از زمین‌های خصوصی یا عمومی وجود ندارد. همه آزادند تا هر جا که می‌خواهند شنا، پیاده‌روی یا قایقرانی کنند، بدون این‌که مجوز خاصی داشته باشند. مردم آزادند تا در جنگل‌ها از میوه‌ها و گیاهان خوراکی استفاده کنند. این رسم کهن را «حق همگانی» می‌نامند.

با وجود مزایای رعایت حق همگانی، مردم سوئد به لزوم احترام گذاشتن به مالکیت افراد آگاهند و آن را رعایت می‌کنند. هرچند سوئدی‌ها برای این کارها آزادند، از میان باغ و زمین‌های کشت‌شده دیگران عبور نمی‌کنند. همچنین آن‌ها مراقبند تا با کندن بیش از حد گیاهان و ریختن زباله به محیط‌زیستشان آسیبی نرسانند.

انسانی شناخته‌شده، در جنوب سوئد یافت شده است و قدمت آن به ده هزار سال قبل از میلاد می‌رسد.^(۱)

خاستگاه اولین ساکنان این سرزمین منطقه‌ای واقع در شمال آلمان امروزی بوده است. به‌رغم جدایی جغرافیایی، ریشه‌های آلمانی مردم سوئد را حتی امروز هم می‌توان تشخیص داد. اغلب زبان‌های اسکاندیناویایی شباهت‌های زیادی به زبان آلمانی دارند.

گوتلاند: سرزمین حاصلخیز جنوبی

سوئد را می‌توان به سه منطقه جغرافیایی تقسیم کرد: سوئد جنوبی یا گوتلاند،^۱ سوئد مرکزی و شرقی یا سوئدلاند^۲ و سوئد شمالی یا نورلاند.^۳ گوتلاند اولین قسمتی از سوئد بود که از زیر پوشش یخ خارج شد. در گوتلاند، دو نوع ناهمواری وجود دارد: زمین‌های پست سکونه^۴ و زمین‌های مرتفع سمالاند.^۵

دانشمندان بر این عقیده‌اند که اولین ساکنان سوئد در سکونه، سکونت داشته‌اند. دره‌های حاصلخیز و دشت‌های مسطح ساحلی – که هر دو از

1. Götaland

2. Svealand

3. Norrland

4. Skåne

5. Småland

نظام پارک‌های ملی سوئد

در سال ۱۹۰۹ م سوئد برای اولین بار در اروپا نظام پارک‌های ملی را به وجود آورد. امروزه، بیست پارک ملی در سوئد وجود دارد که از مناطق کوچک تفریحی در جنوب تا مناطق حفاظت‌شده بکر و وسیع در کوهستان‌های شمالی متنوع است.

نظام پارک‌های ملی سوئد به منظور حفظ محیط‌زیست طبیعی و تاریخ فرهنگی آن به وجود آمد. یکی از پارک‌ها به نام سانف‌یلِت^۱، جنگل انبوهی است که خرس‌ها اولین ساکنان آن بوده‌اند. پارک‌های دیگر، منطقه زندگی غول‌ها و موجودات افسانه‌ای بوده‌اند. از میان این بیست پارک ملی، شانزده پارک در نورلاند قرار دارد و از این شانزده پارک، شش پارک در بالای خط مدار قطبی در لاپلاند واقع شده است. با وجود نظام پارک‌های ملی، سوئد توانسته است تا حد زیادی تازگی و بکر و طبیعی بودن چشم‌اندازهایی را حفظ کند که امروزه مردم از آن‌ها لذت می‌برند.

نظر املاح معدنی و رسوبات بر جا مانده از عقب‌نشینی یخچال غنی اند – برای کشت و زرع بسیار مناسبند. امروزه، سکونه بهترین منطقه کشاورزی سوئد است.

در شمال سکونه، زمین‌های مرتفع شمالاند قرار دارد. شمالاند منطقه‌ای است که عمدتاً در سواحل جنوب شرقی کشور واقع شده است. شمالاند خط ساحلی نامنظم و صخره‌ای دارد که خلیج‌ها، خورها، ساحل‌های ماسه‌ای و صخره‌های سفید را در بر گرفته است. هزاران جزیره هم درست در مقابل خط ساحلی قرار دارند.

شمالاند نسبت به سکونه آب و هوای خنک‌تر و مرطوب‌تری دارد و خاک آن غنای لازم را برای گوناگونی محصولات کشاورزی همچون منطقه سکونه ندارد. بخش شمالی شمالاند، دارای تپه ماهور است و دامنه‌هایی با شیب تند به سمت دشت‌ها دارد. رسوبات رسی و باتلاق‌های توری را در سراسر منطقه می‌توان یافت. شمالاند نسبت به

1. Sanfjället

سکونه پوشش جنگلی بیش‌تری دارد؛ تقریباً دو سوم منطقه را درختان پهن‌برگ و مخروط‌دار پوشانده است. جنگلداری یکی از صنایع اصلی در شمالاند است. هرچند هنوز هم مزارع کشاورزی اهمیت زیادی دارد.

سوئلاند

سوئلاند در شمال شمالاند واقع شده است و منطقه ساحل شرقی سوئد را تشکیل می‌دهد. سوئلاند به معنی «سرزمین سوئدی‌ها» است و دارای دریاچه‌ها، دشت‌ها و تپه‌هایی با شیب ملایم است. منطقه سوئلاند از فلاتی در کناره غربی سوئد به سمت شرق شیب‌دار می‌شود و به یک سرزمین هموار ساحلی باریک در طول دریای بالتیک می‌رسد. هرچند سوئلاند بخش مرکزی سوئد به حساب می‌آید، در واقع در قسمت جنوبی کشور قرار گرفته است.

با وجود این‌که آب و هوای بخش مرکزی سوئد ملایم است، از قسمت گوتلاند مرطوب‌تر است. سوئلاند علاوه بر ساحل دریا، دریاچه‌های

یکی از چهارده جزیره تشکیل‌دهنده استکهلم، بزرگ‌ترین شهر و پایتخت سوئد.

متعددی را هم در خود جای داده است. ماهیگیری در کنار کشاورزی از صنایع مهم این منطقه به شمار می‌رود.

اغلب معادن سوئد در سوئلاند قرار دارند. طی قرن هفدهم و هجدهم میلادی، یک معدن بزرگ مس در فالون^۱، دوسوم سنگ معدن مس جهان را تأمین می‌کرد. هرچند این معدن دیگر در زمینه تولید مقادیر زیاد مس فعالیت نمی‌کند، در تمام سوئد، مس این ناحیه را می‌توان یافت: رنگ سرخی که روی بسیاری از خانه‌ها دیده می‌شود، به دلیل وجود مس فالون است. بیش از سیصد نوع ماده معدنی دیگر نیز در این منطقه وجود دارد، هرچند مقدار بعضی از آن‌ها ناچیز است؛ به طوری که ارزش استخراج از معدن را ندارد.

استکهلم بزرگ‌ترین شهر و پایتخت کشور در سوئلاند واقع شده است. این شهر که بین ساحل دریا و دریاچه ملارن^۲ قرار گرفته، از چهارده جزیره مختلف تشکیل شده است. بیش از ۲۴ هزار جزیره کوچک دور تا دور شهر را احاطه کرده که از آن‌ها تحت عنوان «گردنبند مروارید استکهلم» یاد می‌شود. هرچند ساکنان دائمی این جزایر اندکند، تعداد زیادی از مردم در این جزایر، ویلاهایی برای دوران تعطیلات دارند.

شمال منجمد

در شمال سوئلاند، نورلاند واقع شده که حد فاصل مرز شمالی تا بخش جنوبی کشور است. نورلاند سه پنجم مساحت سوئد را در بر گرفته است. این منطقه هرچند وسیع‌ترین ناحیه را تشکیل می‌دهد، کم‌جمعیت‌ترین بخش کشور است.

نورلاند دارای قله‌های صخره‌ای، تپه‌هایی با شیب ملایم، دشت‌های مرتفع و دره‌های وسیع رودخانه‌هاست. در مرز شرقی این ناحیه، دامنه‌ها به یک دشت ساحلی باریک در طول خلیج بوتنی در دریای بالتیک ختم می‌شوند. بیش‌تر گستره این منطقه از جنگل‌های انبوه پوشیده شده است.

1. Falun

2. Mälaren

بجز دره رودخانه‌ها، خاک منطقه فقیر است و برای کشت و زرع مناسب نیست. در قسمت غربی نورلاند، بیش‌تر قسمت‌ها در بالای خط مشجر قرار دارند، ارتفاعی که درخت‌ها می‌توانند در آن رشد کنند.

لقب سوئد «سرزمین خورشید نیمه‌شب» از پدیده‌ای که در نورلاند رخ می‌دهد، گرفته شده است. خورشید در نورلاند، طی تابستان، دو ماه غروب نمی‌کند. اما نورلاند را می‌توان همچنین «سرزمین نیمه‌شب ابدی» هم خواند، زیرا در میانه زمستان خورشید به مدت دو ماه اصلاً طلوع نمی‌کند. از بسیاری جهات، نورلاند خود کشوری مجزا به شمار می‌آید، زیرا بخشی از سوئد است که زیرمجموعه لاپلاند است. لاپلاند هیچ مرز خاصی ندارد و در واقع شمالی‌ترین بخش سوئد، نروژ، فنلاند و روسیه را شامل

منظره‌ای پوشیده از برف در بخش سوئدی لاپلاند که شمالی‌ترین منطقه نروژ، سوئد، فنلاند و روسیه را شامل می‌شود.

می‌شود. به همین دلیل، مردم کم‌شمار این منطقه که سامی نام دارند، آزادانه در این منطقه رفت و آمد می‌کنند و به مرزهای سیاسی توجهی ندارند.

سامی‌ها، مدت‌ها قبل از مهاجرت قبایل ژرمن به بخش جنوبی سوئد، در بخش‌های شمالی سوئد سکونت داشتند. اما با این‌که دانشمندان می‌توانند رشد جمعیت سوئد را از زمانی پیگیری کنند که از قسمت اصلی قاره اروپا به سوی شمال حرکت کردند، منشأ نژادی سامی‌ها نامشخص مانده است. امروزه حدود شصت هزار سامی در منطقه لاپلاند زندگی می‌کنند و از این میان هفده هزار نفر ساکن سوئدند.

چشم‌اندازهای گوناگون، حیات وحش متنوع

سوئد با توجه به شرایط جغرافیایی و جمعیت اندکش، یکی از غنی‌ترین انواع حیات وحش اروپا را داراست. با جمعیت متوسط بیست نفر در هر کیلومتر مربع، فضای کافی برای حیات وحش سوئد باقی می‌ماند. سوئد دارای طولانی‌ترین خط ساحلی در اروپاست (که حدود ۷۶۰۰ کیلومتر امتداد دارد) و به این ترتیب یکی از بهترین مناطق صید ماهی در جهان است. ماهی آزاد و قزل‌آلای درشت در آب‌های ساحلی، دریاچه‌ها و رودها یافت می‌شوند.

علاوه بر گوناگونی و فراوانی موجودات آبی، خرس‌ها، سیاه‌گوش‌ها، روباه‌های قطبی و سایر جانوران نیز در جنگل‌ها زندگی می‌کنند. حدود چهل قلاده گرگ در کشور وجود دارد که طبق قانون، محافظت شده‌اند. سوئد هنوز هم واقعاً سرزمین گوزن‌های شمالی است. تعداد گوزن‌های شمالی که به ۲۵۰ هزار رأس می‌رسد، از مناطق شمالی تا جنوبی پراکنده شده است و سوئد بیش‌ترین تراکم گوزن شمالی را در دنیا دارد.

شکار در سوئد سنتی قدیمی است و گوزن شمالی یکی از جانورانی است که شکار می‌شود. خرس، آهو، روباه، سیاه‌خروس و سایر حیوانات هم در فصل شکار در طول سال شکار می‌شوند.

کارلوس لینایوس

طبیعت‌شناسان در اواسط قرن هجدهم میلادی، به لزوم طبقه‌بندی انواع گیاهان و جانوران جهان به منظور بررسی و شناخت آن‌ها، پی بردند. کارل فن لینه دانشجوی جوان سوئدی بود که علاقه خاصی به تقسیم‌بندی جهان طبیعی داشت و بعد از مدت زیادی فکر و اندیشه، نظامی را برای طبقه‌بندی به وجود آورد که امروزه هنوز هم از آن استفاده می‌شود.

او در ابتدا، تمام موجودات زنده را مورد مشاهده قرار داد و آن‌ها را که شبیه بودند، در یک گروه قرار داد. در هر گروه، موجودات بر اساس داشتن شباهت‌های بیش‌تر در یک شاخه قرار می‌گرفتند. هر شاخه به طبقه‌های کوچک‌تری به نام جنس تقسیم می‌شد که آخرین طبقه

این تقسیم‌بندی نوع نام داشت. مهم‌ترین کاری که فن لینه کرد، این بود که هر موجود زنده را با یک نام مشخص لاتین نامید که طبق این نام جنس و نوع موجود زنده معلوم می‌شود. نام‌های معمول موجودات در جاهای مختلف فرق می‌کند؛ اما اسامی علمی لینه در همه جا ثابت است.

کارل فن لینه تا جایی پیش رفت که حتی به خودش یک نام علمی داد: کارلوس لینایوس، نامی که با آن برای تمام جهانیان شناخته شده است.

کارلوس لینایوس نظام طبقه‌بندی موجودات زنده را به وجود آورد.

جمعیت یک سرزمین متنوع

مردمانی در سرتاسر سوئد، از مزارع گوتلاند گرفته تا مناطق یخ‌زده قطبی، از شش هزار سال قبل از میلاد مسیح سکونت داشتند.

منطقه اسکاندیناوی با وجود جدایی از بقیه اروپا، در سرتاسر این سرزمین شناخته شده بود. پلینی مهین^۱ یک رعیت شهرنشین در دوره امپراتوری روم، در سال ۷۹ میلادی در مورد سوئد مطالبی نوشته

1. Pliny the Elder

است. دانشگاه لولئا^۱ی سوئد گزارش داده است که پلینی در دایرةالمعارفش تحت عنوان تاریخ طبیعی در باره جزیره‌ای واقع در شمال نوشته است که:

اسکاندیناوی نام دارد و جمعیت آن «illa suionum gente» است که طبق گفته او در پانصد روستای پراکنده در سراسر کشور زندگی می‌کرده‌اند. این نام قابل بحث است، ولی عده‌ای گمان می‌کنند که منظور او «sveonerna» به معنی مردم سوئدی بوده است. اگر این درست باشد، باید آن را اولین سند نوشتاری دانست که در زمان‌های بسیار دور در باره سوئد نوشته شده است.^(۲)

بطلمیوس جغرافیدان مصری در سال ۱۲۰ میلادی، اولین نقشه‌ای را پدید آورد که سوئد به دقت در آن نشان داده شده است.

مردم ناحیه اسکاندیناوی اگر به دریانوردی روی نمی‌آوردند، می‌توانستند در انزوا و جدا از اروپا به رشد و توسعه ادامه دهند، اما در حدود قرن نهم میلادی، آن‌ها به دریا رفتند و رد پایشان را با تهاجم و حمله در بسیاری از نقاط جهان بر جا گذاشتند. فقط در عرض چند سال آن‌ها شناخته شدند و در تمام جهان رعب و وحشت ایجاد کردند. در این زمان عصر وایکینگ‌ها فرا رسیده بود.

---

1. Luleå

تاریخی غنی و متنوع

باستان‌شناسان معتقدند حدود سال ۸۰۰ م، منطقهٔ اسکاندیناوی با رشد زیاد جمعیت روبرو شد. هرچند زمین‌های مناطق جنوبی حاصلخیز بود، برای تأمین غذای لازم برای جمعیت زیادی که رو به فزونی داشت، کفایت نمی‌کرد. جنگل‌ها و کوه‌ها در شمال، بیش‌ترین گستره را اشغال کرده بودند. مردم در این مناطق چوب‌بری و دامپروری می‌کردند، ولی تأمین غذا کاری دشوار و کشاورزی با مشقت زیادی همراه بود. در آن زمان فقط ۱۰ درصد از زمین‌های سوئد برای کشاورزی مناسب بود و اغلب مردم مجبور بودند علاوه بر کشاورزی و دامداری، به صید ماهی هم بپردازند تا بتوانند زندگیشان را تأمین کنند. با وجود کمبود زمین‌های کشاورزی، تعداد زیادی از مردم اسکاندیناوی برای تشکیل مهاجرنشین‌های جدید به راه افتادند و حمله به مناطقی از جمله روسیه، ایسلند، گرینلند، فرانسه و جزایر بریتانیا را آغاز کردند.

ساکنان سرزمین‌هایی که اسکاندیناویایی‌ها به آن‌جا حمله کرده بودند، به آن‌ها نام وایکینگ دادند، نامی که از واژهٔ انگلیسی قدیمی به معنی «دزد دریایی» مشتق شده بود. از نظر اروپاییان، همه اسکاندیناویایی‌هایی که حمله می‌کردند، وایکینگ بودند. البته امروزه واژهٔ وایکینگ به اهالی اسکاندیناوی طی قرن نهم تا دوازدهم میلادی اطلاق می‌شود.

استادی در فن ساخت کشتی

مهارت وایکینگ‌ها در کشتی‌سازی، عبور از اقیانوس‌ها و حمله به سایر کشورها را برای آن‌ها ممکن کرد. در حالی که مردم سایر مناطق برای

ساختن کشتی‌های مناسب برای سفرهای دریایی با هم به کشمکش می‌پرداختند، مردم اسکاندیناوی در فن ساختن کشتی‌های بزرگی که هم سریع و هم برای سفر دریایی مناسب بود، به مهارت و استادی رسیدند. این کشتی‌ها که کشتی‌های دراز^۱ نام داشتند، از تیرهای خاصی ساخته می‌شدند. این تیرها قطعات چوبی بلندی بودند که در تمام طول قایق، در سطح زیرین و بیرونی به کار می‌رفتند تا قایق را ثابت نگه دارند و از وارونه شدن آن جلوگیری کنند. امروزه، هنوز هم قایق‌های زیادی با این نوع تیرها ساخته می‌شوند، ولی در قرن نهم میلادی، این شیوه حاصل اندیشه‌ای نو بود.

احتمالاً وایکینگ‌ها به علت ازدیاد جمعیت و محدودیت منابع اولیه به تهاجم به سایر سرزمین‌ها مجبور شده‌اند.

طبق مقاله‌ای که در مجله دانش آمریکا^۲ آمده است، «طراحی دقیق و متناسب کشتی‌های دراز، ساختار و مواد به کار رفته در آن‌ها حاصل یک

1. Longship

2. Scientific American

ذهن نابغه و خلاق یا حتی یک عصر نیست. بلکه این نوع کشتی‌ها حاصل گرد آمدن شش هزار سال تجربه در تحول فنی است.»^(۳)

حرکت این کشتی‌ها با پارو زدن و نیز استفاده از بادبان‌های بزرگی ممکن می‌شد که باعث افزایش سرعت کشتی می‌گشت. سرعت حرکت این کشتی‌ها زیاد بود. در واقع، در سال ۱۸۹۳، گروهی از پژوهشگران یکی از این کشتی‌ها را ساختند و از برگین در نروژ به نیوفندلند رفتند. آن‌ها بعد از فقط ۲۸ روز به آمریکای شمالی رسیدند. در سال ۱۹۶۲، دو کشتی دراز در آبراهی دریایی در نزدیکی دانمارک کشف شد. این قایق‌ها را مردم ناحیه عمدتاً غرق کرده بودند تا همچون سدی در برابر مهاجمان عمل کنند. اما طبق نوشته مجله دانش آمریکا «در واقع هر دوی این کشتی‌ها مدت‌ها استفاده شده و فرسوده شده بودند که نشان‌دهنده این است که این کشتی‌ها بیش از آنچه بعضی پژوهشگران می‌اندیشند، برای سفر دریایی امن و مناسب بوده‌اند.»^(۴) کشتی‌های دراز کم‌صدا هم بوده‌اند. معمولاً قبل از این‌که قربانیان مورد نظر بتوانند صدای هشداردهنده‌ای بشنوند، کشتی در ساحل پهلو می‌گرفت و مردان از آن پیاده می‌شدند.

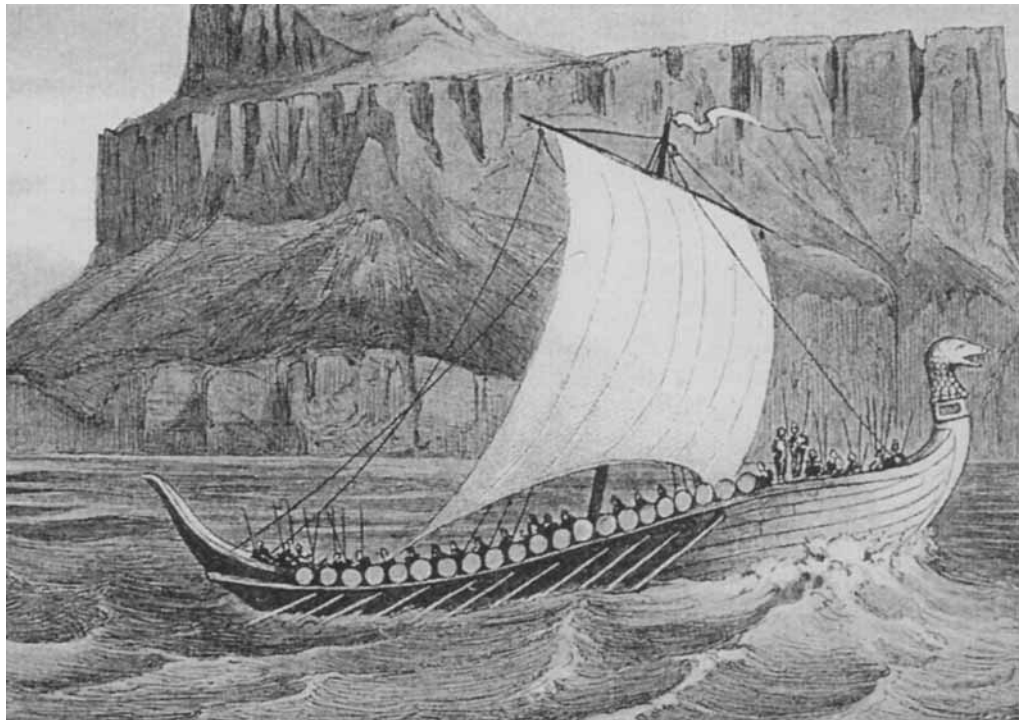
دزدان دریایی شمال

وایکینگ‌ها در سال ۷۹۳ م به صومعه لیندیسفارن^۱ حمله‌ای غیرمنتظره کردند که نقطه آغاز عصر وایکینگ‌ها به شمار می‌آید. آن‌ها با بی‌رحمی و به سرعت صومعه را غارت کردند و راهبان را کشتند. اریک اکستیرنا^۲ نوشته است: «لیندیسفارن، در مرز انگلستان و اسکاتلند، محلی آن‌چنان مقدس بود که حمله به آن سبب خشم و رنجش مضاعف جهان مسیحیت شد.»^(۵)

وایکینگ‌ها طی چند صد سال بعدی، در قاره اروپا و جزایر بریتانیا خسارت‌ها و آسیب‌های فراوانی به بار آوردند. طبق نوشته اکستیرنا، حتی حاکمان قدرتمند هم مجبور بودند تا با آن‌ها معامله کنند: «حتی وقتی شارلمانی متوجه شد سال تاجگذاری او تحت‌الشعاع حملات وایکینگ‌ها قرار گرفته است به فریزلند رفت تا دیده‌بان‌های ساحلی را به کار گمارد.

1. Lindisfarne

2. Eric Oxenstierna

اما با وجود پیش‌بینی‌های امپراتور، وایکینگ‌ها باز هم به این سواحل غیرقابل سکونت حمله می‌کردند.^(۶)

وایکینگ‌ها عموماً به نظر مردم قاتلانی بی‌رحم و خونسرد بودند. آن‌ها با این‌که مهاجمانی خشن بودند، ولی بازرگان و مهاجرنشین هم بودند؛ هرچند اولین شیپخون‌های آن‌ها به کشورهای دیگر به دلیل ایجاد وحشت و تمایل به غارت و چپاول بود. طبق نوشته‌اکستیرنا مردم فکر می‌کردند «هر شیپخون موفق... محرک این خدانشناسان سیاه‌قلب برای شرارت‌های بیش‌تر است... [اما] پژوهشگران امروزی گمان می‌کنند اصلاً انگیزه‌های دیگری وجود داشته است... مهم‌ترین دلیل حملات آن‌ها کاملاً بارز است: جمعیت زیاد».^(۷) حدود قرن نهم میلادی جمعیت سوئد در حالی به شکوفایی رسیده بود که زمین‌های مناسب برای کشت و زرع بیش‌تر نشده بود.

کشتی‌های وایکینگ‌ها از مزایای سرعت، بی‌صدایی و قدرت برخوردار بودند که به آن‌ها اجازه می‌داد تا نسبت به همسایگان‌شان قدرت بیش‌تری داشته باشند.

وایکینگ‌های سوئدی

هرچند تقریباً همهٔ سکنهٔ اولیهٔ اسکاندیناوی به یک زبان حرف می‌زدند و اروپایی‌ها همهٔ آن‌ها را نورمان (Norsemen) می‌خواندند، مورخان امروزه متوجه شده‌اند که بین وایکینگ‌ها تفاوت‌هایی وجود داشته است. وایکینگ‌های نروژی و دانمارکی در سفرهای اکتشافیشان به سمت غرب می‌رفتند و بر اروپای غربی و انگلستان متمرکز بودند. وایکینگ‌های سوئدی به سمت شرق به روسیهٔ امروزی سفر می‌کردند. وایکینگ‌های سوئدی همچنین با ادامهٔ مسیر به سوی شرق، بیش از سایر مردم اروپایی، حتی تا بیت‌المقدس، بغداد و دریای خزر پیش رفته‌اند.

تفاوت دیگری که بین این دو گروه وجود دارد، این است که وایکینگ‌های نروژی و دانمارکی بیش‌تر علاقه به فتح و ایجاد مهاجرنشینی داشته‌اند؛ در حالی که وایکینگ‌های سوئدی بیش‌تر به داد و ستد علاقه‌مند بوده‌اند. هرچند سوئدی‌ها هم قطعاً مردان جنگنده و مسلحی بوده‌اند؛ معمولاً به دنبال تأسیس سلطنت و مهاجرنشینی نبودند.

هرچند محققان بسیاری معتقدند که دلیل اصلی حملات وایکینگ‌ها، رشد زیاد جمعیت در موطنشان بوده است، عدهٔ دیگری اعتقاد دارند که قوانین سنتی ارث یکی از علل مهم حمله‌ها بوده است. اگر خانواده‌های وایکینگ بیش از یک فرزند پسر داشتند، بعد از مرگ والدین، مایملک آن‌ها فقط به پسر ارشد می‌رسید و پسران کوچک‌تر به حال خود رها می‌شدند. به این ترتیب، حمله کردن و ادعای مالکیت سرزمین‌های دیگر یکی از راه‌هایی بود که پسران کوچک‌تر می‌توانستند از آن طریق برای خود خانه و مزرعه‌ای فراهم آورند.

جامعه‌ای فرهیخته

شکی نیست که وایکینگ‌ها مهاجمانی بی‌رحم و خشن بوده‌اند، اما فقط مردان نسبتاً جوان، آزاد و قدرتمند که آن‌ها را کارل^۱ می‌خواندند، عازم حمله می‌شدند. زنان، کودکان و مردمان سالخورده‌تر در خانه می‌ماندند و

1. Karl

این بازوبند ظریف نمونه‌ای است از طراحی و ساخت جواهرات به دست وایکینگ‌ها.

وظایف کشت و زرع را که به واقع اساس اصلی جامعه وایکینگ‌ها بود، پیش می‌بردند. برای خشونت وایکینگ‌ها مستندات زیادی وجود دارد، اما حتی گروه‌های مهاجم فقط هنگامی که هوا به قدر کافی برای سفر دریایی مناسب بود، وارد عمل می‌شدند و این زمان معمولاً بین اواخر بهار تا اوایل پاییز بود. بقیه سال وایکینگ‌ها در میهنشان بودند و به کشاورزی، کشتی‌سازی، بافندگی و صنایع دستی اشتغال داشتند. آن‌ها با ایجاد یک زبان نوشتاری، گشودن مراکز تجاری و تأسیس نوعی از حکومت ملی، اعتبار و آبرو کسب کرده بودند. جامعه وایکینگ‌ها جامعه‌ای هنرمند بود که جواهرات ظریف و زیبا و لوازم خانگی ظریفی طراحی می‌کردند و می‌ساختند و همچنین در زمینه بافتن پارچه‌های زیبا و رنگارنگ مهارت داشتند.

وایکینگ‌ها ظاهراً بازرگانان موفق و زیرکی بوده‌اند. در سال ۸۳۰م